

В. С. Прокопчук, Л. В. Баженов

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЇХ ЄДНАЛА ТУРБОТА ПРО УКРАЇНСЬКУ ЛІТЕРАТУРУ (з листів М. П. Годованця до М. А. Скорського)

Автори представляють читачеві добірку листів байкаря М. П. Годованця до голови Хмельницького літературного об'єднання М. А. Скорського — відомого педагога, журналіста, науковця — літературознавця, якому 9 серпня 2010 р. виповнилося 90 років від дня народження.

Ключові слова: листи, альманах, літоб'єднання, байка, література, моді письменники.

Микита Павлович Годованець і Микола Андрійович Скорський — подоляни, вихідці з Вінниччини. Оскільки біографічну хроніку М.П. Годованця нами детально окреслено в попередньому V-му випуску наукового збірника,¹ дозволимо собі зазначити лише деякі життєві віхи другої діючої особи цієї публікації — М.А. Скорського.

Народився він 9 серпня 1920 року в с. Юшківці Оратівського району, де батько завідував початковою школою. Пережив голодомор 1933 року, був свідком масових репресій 30-х років. Якраз у їх розпал — 1937 року став студентом філологічного факультету Київського державного педінституту ім. М. Горького. Там, у Києві, його заповонила літературна стихія — відвідував «літературні четверги» в редакції «Літературної газети», цікаві зустрічі — у «Комсомольці України», пробував себе в критичі, випускав сатиричну стінгазету «Гуморист». З введенням у вересні 1940 року плати за навчання в середніх та вищих навчальних закладах із-за фінансових труднощів на останньому 4-му курсі перевівся на заочний відділ й влаштувався учителем мови та літератури в Мартинівську СШ на Канівщині, щоб допомогти батькам навчати молодшого Олександра — студента 2-го курсу хіміко-технологічного інституту.

Випускні екзамени здавав під завивання сирен, бомбові вибухи. Брав участь в обороні Києва. У вересні 1941 року поранений командир відділення М.А. Скорський попав у полон як і інші більш ніж 660 тис. бійців та офіцерів Південно-Західного фронту, які із-за стратегічних прорахунків Головнокомандувача зазнали голоду, холоду, поневірянь й заплатили здебільшого не тільки честю, а й життям.

Миколі Андрійовичу пощастило — на початку війни німці нерідко рядових бійців відпускали з таборів військовополонених додому. Так восени 1941 р. опинився на Чемеровецьчині, у с. Драганівка, батьківщині дружини...А з визволенням краю влився в ряди діючої армії і в складі 1031 полку 280 стрілецької дивізії визволяв Україну, Польщу. І знову ж таки у вересні, але вже 1944 року, на Сандомирському плацдармі був важко поранений (втратив ліву руку)...

У січні 1945 року обійняв посаду відповідального секретаря Чемеровецької районної газети «Голос стахановця», через півроку — таку ж посаду в Орининській районці — «Червоний прапор».²

Восени 1946 року став учителем вечірньої школи робітничої молоді №1 у Кам'янці-Подільському, 1947-го викладачем педучилища. Проявив особливий інтерес до української дитячої літератури, надавав літературному аналізу доробок тогочасних дитячих письменників, публікувався. Так влився до об'єднання кам'янецьких письменників, літературознавців, яке особливо активізувало свою діяльність у середині 50-х, став членом його бюро, редколегії першого досить об'ємного літературно-художнього альманаху «Кам'янець-Подільський».³

Саме в цей період відбулося знайомство з Микитою Павловичем Годованцем, який тільки після смерті Й. Сталіна, аж 1954 року, зумів повернутися до Кам'янець-Подільського, з'єднатися з сім'єю — дружиною Серафімою Миколаївною і сином Анатолієм. Поселився в будинку батьків дружини, 10 грудня отримав призначення учителем праці в 4-у міську семирічку, що знаходилася на Руських фільварках. У статті «Жодного дня без байки (до 90-річчя від дня народження М.П. Годованця)» Микола Андрійович так описує їх першу зустріч: «На початку вересня 1955 року до вчительської кімнати Кам'янець-Подільського педучилища, де я тоді працював викладачем української мови та літератури, зайшов літній чоловік. На вигляд йому було за шістьдесят, а бліде, стомлене обличчя вказувало за давню хворобу серця. Запитав про мене.

— Годованець... Микита Павлович, — відрекомендувався.

Тоді це прізвище говорило мені небагато, бо в другій половині 30-х — на початку 40-х років, коли я навчався в інституті, студентам — філологам у лекційних курсах імен Годованця та деяких інших письменників не називалося, не згадувалися вони і в критичних статтях та оглядах.

— Тут — байки. Як матимете вільну годину, прочитайте з олівцем і скажете свою думку... Можете й ляяти діда...»

Згодом, 1957 року, ця папка стараннями редактора А. Косматенка з передмовою П. Сліпчука у видавництві «Радянський письменник» перетворилася у красиву червоненьку на 220 сторінок книжку, куди ввійшло 88 оригінальних байок та 27 — за мотивами Езопових творів.⁴

«Не криючись скажу, — писав пізніше М.А. Скорський, — що з приємністю прочитав на титульній сторінці подарованої збірки напис автора: «Вельмишановному Миколі Андрійовичу, через чий перший фільтр ці байки пройшли, прямуючи в широкий світ. З пошаною М. Годованець. 22.IX.57.»⁵

Наприкінці 1956 року Микола Андрійович перейшов на роботу до редакції обласної газети «Радянське Поділля», очолив відділ культури і шкіль й одночасно обласне літературне об'єднання. Відносини з Микитою Павловичем Годованцем переходять в іншу площину, набирають характеру сталого обміну думками здебільшого з проблем діяльності обласного літоб'єднання, підтримки й спрямування літературного процесу на Хмельничині. В особистому архіві М.А. Скорського збереглося 95 листів з доданими до них байками, документами, які адресат не тільки зберіг, а й упорядкував у хронологічному порядку в 4 блоки. Перших 20 листів, які автори представляють читачеві,

припадають на 1957-1959 рр. — період становлення й утвердження Хмельницького обласного об'єднання, незалежного від Вінницької обласної організації Спілки письменників України.

Микита Павлович, що, власне, сам спинався на ноги після майже десятилітнього перебування на Колимі, особливо дбав про автономне письменницьке обличчя хмельницького літоб'єднання. «Чи не вийде так, що наш альманах зіллють з вінницьким?» — з тривогою перепитував М.А. Скорського 20 травня 1959 року. — А чи не вирішуватимуть долю нашого альманаха (його літературне лице) літератори Вінниччини? Тому й пропонував створити обласний громадський літфонд. Гонорар за «Казку про золоту рибку» віддавав «у довгострочну позику об'єднанню в фонд організації видавництва художніх творів наших письменників Поділля» (лист від 28.03.1957 р.). Він розумів, що письменнику потрібно друкуватися, і в першу чергу — молодому, бо це «стимулює молодих і допоможе їм в роботі і рості» (лист №2 від 28.03.1957 р.).

Особливої наснаги Микиті Павловичу надало поновлення 1957 року в Спілці письменників та реабілітація, яку сприйняв, як офіційне вибачення влади за вчинену несправедливість. Працював наполегливо, його девізом стало: «Жодного дня — без байки!» Як тільки рукопис збірки «Байки» розіслав рецензентам, зразу ж взявся за Езопові твори. А 29 квітня 1958 року повідомляв Миколі Андрійовичу: «Вже книжка моя перчанська «Осел на хаті» вийшла — маю сигнальний примірник... Ще в квітні написав 50 нових езопівських байок, десять своїх опрацював і нових нашкрівав. Трохи забагато, боюсь, щоб знов від перепрацювання не злягти...».

М.П. Годованець досить відповідально ставався до своєї праці. Не раз картав себе за те, що відправляв до редакції не «вистояну» байку і просив не друкувати, давав наступний абсолютно кращий варіант (див. два варіанти байки «Ослиця в квітнику», доданих до листа № 17 від 10 червня 1958 року). Ще й оправдовувався: «Вилайте мене, старого дивака: нащо виганяти пастися «Ослицю» на квітник, коли він ще не визрів? Вже скільки разів сам собі казав: ніколи не поспішай посылати свіжину. А тут вночі написав, а на ранок вигнав пастися. Тільки як будете лаяти, то добре лайте, щоб удруге знав і так не робив». А згодом зробив і третій варіант байки. Відомо, що він підготував аж шість варіантів байки «Індичка на пенсії» і тривала ця робота протягом півроку.

До молодих письменників ставився більш поблажливо, розумів, що ініціативу не варто губити, що досвід приходить з часом. Турбувався про вихід книги М. Головина. Вважав некоректною критику книги початкуючого гумориста В. Яцкова Самійлом Черненком на фоні його вже досвідченого автора далеко не першої книги байок. «Тільки-но закінчив читати повість Тулистика в альманасі (мова про повість «Передній край» Петра Тулистика в 2-му випуску «Літературного Поділля» за 1957 рік. — Авт.) і бачу, що рецензент «Літ. газети» несправедливо очорнив її, як і вірші Головина. Звісно, Тулистик — не Гончар і навіть не Стельмах, але талановитий початківець»⁶. Особливо турбувався про ріст Василя

Василяшка і В'ячеслава Волохівського. «До речі: тут будуть для Хм. альманах вірші моїх підшефних поетів Волохівського і Василяшка, — писав 8 липня 1957 р. Миколі Андрійовичу. — Здібні хлопці! Ростуть, вчаться! Виберете щось і для газетної літ. сторінки, чи просто так дасте, як то Ви дали були про якогось молодого. Це обидва студенти к/о технікуму, селянські хлопці: Василяшко — з Новоушицького р-ну, Волохівський — з Балинського»⁷. Він ще не раз і не в одному листі повертався до своїх «підшефних», турбувався про їх хоч і скромний, але чесно зароблений гонорар: «Дізнайтесь, чому не вислано гонорар нашим молоднякам — Волохівському та Василяшку. Вони ж без гроша» (лист №11 від 7 січня 1958 р.). А згодом і порадів разом з молодим поетом: «Василяшко росте в сторону сатири. «Л.Г.» відзначила хлопця...»⁸.

У листах М.П. Годованця порушувалася проблема взаємодії письменника і видавця, скованого ідеологічними путами, дорікав, що редактори бояться немилості, беруть «зелененьке», «беззубеньке», зате «актуальненьке...» У листі (квітень 1957 р.) розповідав М.А. Скорському, як київському редактору, який ставив М.П. Годованцю за приклад Сергія Михалкова, послав байку самого С. Михалкова. «Він її якраз не знав, ну і розчехловив так, що аж пір'я полетіло. Потім я йому відкрив «секрет». Сміху було. Але воно характерне явище в нашому літ.-газ. світі».⁹

Відносини між М.П. Годованцем і М. А. Скорським будувались на взаємній повазі, відповідно до ролі кожного в літературному процесі. Нерідко діставалося Миколі Андрійовичу, майже в кожному листі Микита Павлович щось вимагав, докоряв, підганяв, радив. Але справедливо, заради спільної справи. А той затуляв собою глуху до думки творчої людини ідеологічну систему. Однак за зовнішньою вимогливістю ховалася скупа чоловіча любов до соратника, повага і довіра. Але про все це кращеповідають самі Годованцеві епістоли.

№1

14.II.57

Шановний Миколо Андрійовичу!

Дякую за одвертий лист. Для автора щиро висловлена правда — найдорожча річ.

Має бути ясне й те, що байку треба вміти читати. На практиці воно буває так, що в газетах найшвидше ідуть речі, на жаль, найпримітивніші. А як чуть складніша — назад. «Осот» довгенько лежав, у друк просився. Не підходив, а це, спасибі, підійшов. І багатьом подобався: ця хиба у нас є: «осот» там викинуть, а в друге місце, дивись, уже й пристроїли. Актуальніше питання — зеркало життя!

Прикро тільки те, що «Хориста» не сподобався Вашим товаришам. Я шкодную, що у них поганий смак. Це — одна з кращих моїх байок. І підносить вона найболючіше питання нашого сьогодні, картає хибу, яку треба випікати розпеченим залізом. Може комусь не подобається тому, що сам він любить з любов'ю виконувати накази «по записочках» начальства. Може я її де влаштую в Києві. Ось за-втра їду, викликають верстати мою книжку.

Знаєте, М.А., я зробив дуже цікаву роботу: Езопа. До тих, що ото Ви чикали, я зробив іще 17 і всі 27 ідуть у збірці. Тепер я зробив іще 50 і думав би випустити збірку «Сто байок Езопа» (25 — прозою). Як Ви думаете — цікава робота? Ці останні не на міжнародно тему, а такі собі, з перчиком. У нашій літературі нема нічого подібного. Та і в рос. нема. Те, що видавалося в минулому віці — те на сьогодні нічого не варте (в розумінні художнього оформлення).

А що, якби видати її в обласному видавництві? Адже Сталінське, Одеське, Львівське, Закарпатське та інші видають своїх авторів. Чому б не видати нам? Зробити так, щоб і центральні позаздрили і зовнішньому оформленню, і характеру книжки. У всякому разі ми б дали Езопа, а таких творів в сучасному світі і ніхто не видавав. У Езопа 2500 років за плечима, а він заговорить сьогоднішньою мовою.

Подумайте. А 27-го погодимо це діло.

Привіт. Ваш М. Годованець.

№2

28.III.57

Шановний Микола Андрійович!

Доброго здоров'я! Привіт Вашим товаришам по роботі!

Посилаю замітку про роботу нашого літоб'єднання. Посилаю вірізку з проспекту видань в-ва «Рад. письменник», а також «Мій творчий шлях», щоб у Вас був під руками матеріал про мою літ. роботу. Може припадсться, коли писатимете рецензію на книжку «Байки» (я думаю, то Вам і карти в руки).

Передайте в бухгалтерію дані про мої роки, щоб з мене в майбутньому не нараховували за бездітність.

Листи мені надсилайте (і літ. об'єднання і бухгалтерія) на мою домашню адресу: м. Кам'янець-Под., вул. Шевченка №83, Микиті Павловичу Годованцю. В редакції затримуються.

Закінчив я роботу над збірником «Сто Езопових байок». Ще доробляю «запас» — може що забракують. Оце то роботонька була! А практика яка? Запропонував Держлітвидав у 1958 рік. На маймушу здати в роботу. Зараз шліфую. Евг. Моїсеївна береться написати до збірки про мою роботу над Езопом вступну статтю.¹⁰

Здав у Дитвидав абхазьку нар. казку «Хуардиг» (нар. епос) і «Казку про рибалку та рибку». Остання робота дуже сподобалася і Евг. Моїс. і всім, кому читав у Києві. Цікаво, чи вона Вам не придалася б у альманах? 350 рядків віршу. Зроблено оригінально з укр. нар. колоритом (сюжет то світовий, але за Пушкіном). Ніякий не переклад, цілком оригінальна трактовка теми, своєрідні типи. Може Вас буде «смуцать» гонорар (розмір), то ми договоримось. Мені з альманаха не багатіти. А якщо домовимось, то гонорар я можу дати в довгострочну позику об'єднанню в фонд організації видавництва худ. творів наших письменників Поділля.

Я гадаю, що пора б нам подумати про утворення такого фонду. Треба, щоб самі письменники, дома творчості і культури наших міст, парторганізації внесли щось з своїх можливостей. Письменники мо-

жуть подарувати частину свого гонорару за альманахи, бюро можуть організувати літ. виступи з спец. метою на користь фонду, парторганізації можуть асигнувати щось там трохи, а дома нар. творчості віддати свої на це фонди. На літ. вечорах можна організувати лотереї, щоб виручка пішла в цей фонд. Під лежачий камінь вода не тече. А якщо хтось, чистоплюй, скаже, що може тут щось незручне, то вільно йому говорити, а мета буде досягнута: не все ж у руки комусь заглядати, а самим за своє діло беручиш братися. Видання творів наших достойних письменників, групових збірників буде реальним досягненням нашої організації, стимулює молодих і допоможе їм в роботі і рості.

Коли ж нарешті вийде Головін? Я б хотів написати рецензію на його книжку. Дуже він мені подобається. Будуть з нього люди. Треба йому створити умови росту, а головне — роботи. Взять би його в газету!

Що буде з моїми байками для Вашого альманаха? Я боюсь, що Ви підбиратимете по газетному стилю — злободенність і спец. жовтневі темі, а у мене ж сатира. Друге: «смущает» мене те, що у Вас кращі байки бракуються під тим поглядом, що «товаришам не подобається», ось як з «Хористом». Що ж саме в ній не подобається? я не можу дібрати розуму. Усім і тут, і в Києві вона подобалася, а Вам там не подобалася. Може в чому що не так, так можна ж обробити! Я ж газетяр і над матеріалом працювати вмюю. У мене вибір великий (і Езоп, і свої оригінали, нові є). Байка — не завжди фейлетон. Вона більш узагальнює. І так до неї й підходити. А інакше можна впасти в калтуру, як це трапляється і в «Роб. газеті» та «Літ. газеті».

Було б гарно, щоб Ви, бувши в Кам'янці, побачилися зі мною.

Ваш М. Годованець.

Мій творчий шлях

Народився 2 листопада 1893 р. в с. Вікніні Джулинського району на Вінниччині в селянській родині.

Закінчив второкласову учительську школу. Учителював до 1924 р. З 1924 р. перейшов на журналістську роботу.

Почав писати вірші в 1907 р. Вперше було надруковано вірші в 1912 р. в журналі «Маяк» (Київ). Ширше почав друкуватися в 1917 р. Перша байка надрукована в 1917 р. в ревельській газеті, де я відбував військову службу.

Перша збірка творів вийшла в 1920 р. — «Д. Бідний — Байки і пісні» у видавництві політвідділу н-ської дивізії Червоної армії (переклад на укр. мову).

Далі вийшли такі збірки:

1. 1927 р. «Незаможник Клим» (м. Вінниця)
2. 1928 р. «До добробуту й культури» (м. Житомир)
3. 1929 р. «Парася на парастасі» (весела книжка «Плужинина»)
4. 1930 р. «Будяки» (м. Харків, сільрад. болячки)
5. 1930 р. «Довгоносики» (Харк., антиреліг. байки)
6. 1930 р. «У колектив» (на колг. теми)
7. 1931 р. «Трактор і рало»

8. 1932 р. «Байки» (клас. боротьба)

9. 1937 р. «Золотий ключик» (перекл. з рос. мови казки О. Толстого)

Одинадцята книжка «Байки» виходить в найближчому місяці у в-ві «Рад. письменник» (125 байок)

Виготовлено до друку і запропоновано на 1956 р. в-ву «Держлітвидав» «СТО ЕЗОПОВИХ БАЙОК».

Написав і запропонував Дитвидаву «Казку про золоту рибку» (за сюжетом Пушкіна) та абхазьку нар. казку (нар. фольклор) «Хуардиж». Працюю над оригінальними байками.

М. Кам'янець-Под., вул. Шевченка №83

Годованець Микита Павлович.

№ 3

IV.1957

Шановний Миколо Андрійовичу!

Рецензія на наш альманах нагадала мені, що у нас з Вами на совісті ще є нерозв'язане питання. Властиве — у Вас. Чому б Вам не сказати одверто — що і як? Не подобаються, чи не підходять — так і сказати. А ще коли б Ви сказали, чому саме не подобаються, чи не підходять — було б зовсім добре. Я вже виріс з того періоду, коли це кривдить, чи ображає, чи дуже вражає. А коли б це я і моя байка мала користь з В. відповіді, так це було б і корисно. Одне у мене є хороше: люблю працювати над твором, щоб був кращий. Що гостріш (але щира, правдива, дружня) критика, тим для мене вона корисніша. Звісно, я не сліпо йду на зауваження, у мене є і своя думка, але я дуже радий завжди, коли мене хтось наштовхне на новий ход у грі. Багато я зробив для своїх байок під час роботи з кам'янцькими товаришами (в тім і Ви), а ще більш після зауваження київських друзів. Було так байку пересиплю, що мало що й залишиться, а виходить краща.

Я знаю, що для газети треба. Сам працював у газетах. Вам хоч би і не дуже-то, хоч і зелененьке, але актуальненьке, до теми дня. Адже, коли б я надіслав до В. газети і найкращі з тих, що надруковані в «Перці», «Вітчизні» (я думаю, щоб навіть Крилов прислав в редакцію свої шедеври про Осла і Солов'я, «Квартет», «Ворона і Лисиця») — редакція забракувала б і найшла б причину... Ви знаєте, був у мене такий випадок: один з київських моїх друзів, яким я часто користувався для вивірки своєї роботи, дуже завжди ганив мої твори (було так в роках 1947-49), крив їх во-всю.

Я йому і на укр. і на рос. мові посилаю — б'є підряд. Яюсь посилаючи йому свої рос. байки підклав байку Михалкова. Він її якраз не знав, ну і розчехловив так, що аж пір'я полетіло. Звісно, воно і Михалкова можна і часто є за що крити, але тут смішно вийшло, бо він усе мене навчав, що треба у Михалкова вчити байки писати. Потім я йому відкрив «секрет». Сміха було. Але воно характерне явище в нашому літ.-газ. світі.

От я Вам пошлю перероблену байку «Мудрий керівник». Побачите, як воно опрацьовується під добрий настрій. По-друге, може придасться, умістите її в газеті.

А разом ще дещо пошлю. Байки наче (мені, принаймні, здається) не погані, беруть важливі теми, але... Вам би до підготування до весни сатирку б, правда? Давайте теми, присилайте листи з місця, може що й виїде, як утягнете.

Ви знаєте, «Осот» колись і Вам був сподобався, і Евг. Моїс. за цю байку поставила 5 з плюсом, хоч мені вона здавалася не зовсім багато зробленою. Але ж газети часто бувають беззубі і боягузи: нащо чіпати тих, хто пересаджує «осот» з одного міста в другий?! Боронь боже, чіпати таке начальство! Воно — недоторкане! Святе! На нього не можна, як на бозю, пальцем і показувати. (Якби на стрілочника...) Візьме і стане кованою ногою на босу ногу (пам'ятаєте — у мене «Героним»?). Я в одній байці дав таку кінцівку, киваючи в бік сатириків:

«Ми любимо Правду — наше сонце дня.
У боротьбі зі злом всі будьмо мужні!
Нехай нас не спиня
Ні сила, ні рідня,
А ні стосунки дружні!»

На жаль, в редакціях подекуди сидять не сатирики, а такі, що бояться сатири, котики, що люблять ходити в панчішках, щоб часом не виявилися пазурі. А пазурі так необхідні проти поганців усіляких (не взірая на ліца).

Так я відбився від теми... Посилаю кілька байок, кажу. Але тільки ви обов'язково відповідайте щиро і відповідайте обов'язково не гаючись. За критику і зауваження буду, М.О., дуже вдячний. Ви розумієте: я на Ваші зауваження і саму гостру критику подумаю і щось таки та зроблю в байці краще.

Стаття Логвиненка дуже хороша і правильна (це не тому, що про мене там гарно сказано). Дещо можна було зробити в ній ґрунтовніше, краще треба було її опрацювати. В основному, як кажуть добра річ, корисна буде для тих, для кого потрібна наука (правда, деякі думають, що вони ще можуть повчити декого).

Моя робота над байками Езопа дістала схвалення в Києві. Як Вам подобається розробка його байки «Хвіст і Голова»? Помістили б Ви її. Хіба у нас не бува, що така Голова довіряться Хвостові і спускається на нього, владу передає. До перевиборів застосувати б.

Ваш Микита Годованець.

№4

25.IV.57

Шановний Миколо Андрійовичу!

Посилаю пару нових байочок, може використаєте в літ. сторінку «Р.П.» Це з серії «СТО ЕЗОПОВИХ БАЙОК».

Їду 29 в Київ. Везу Езопа Держлітвидаву (замовлення давно подав і прийняли).

Чому ж Ви не подали інформації про зустріч членів нашого літоб'єднання в клубі офіцерів? Могли б обробити її по-своєму, але замовчати — не хорошо! Погане враження це справляє (відверто кажу).

Пишучи, Ви нічого не сказали мені про «Золоту рибку»: прийнятна це для альманаха пропозиція? Прочитайте мій той лист то-варисам, поміркуюйте і скажіть. Якщо у Вас не піде, я її дам десь інде. Може Вам вона потрібна для ознайомлення, могу вислати. Річ, наперед кажу, гарна, хотів би почути і від Вас, як спеца по дитлітературі, думку про цю роботу.

Написав ще одну казку (третю). Везу в Київ.

Написав останнім часом пару добрих оригінальних байок, але гостренькі, з перчиком, для Вас, боягузів, неприйнятні. Пробачте, але так мені здається.

Матеріал для альманаха забезпечений. Ви мені не шліть офіційних запрошень, а по-простому скажіть: скільки Вам треба? Характер байок моїх знаєте: сатира.

Ви, виявляється, уже з родиною живете в Хмельницькому. А я пробував шукати по старій адресі!

Привіт! Семеновського пісня гарна. А коли вийде книжка Михайла Сибіряка? Привіт їм!

Ваш М. Годованець.

№5

II.V.57

Шановний Миколо Андрійовичу!

Як і умовились, посилаю в першу чергу байки для збірника:

1. На пасіці.
2. Коваль та його Пес.
3. Курка та господарка.
4. Мудряща бабця.
5. Галасуни.
6. Корова в просі.

Це все на актуальні теми. Було б дуже непогано, щоб їх (крім «Курка та господарка» і «Коваль та його Пес», посланих в «Літ. газету») використали перед тим в газеті і в таких номерах, де могли б платити трохи більш, ніж ото заплатили за останню байку (вона варта була кращої оплати). Може б Ви домовилися з секретаріатом про це, чи загалом про оплату моїх байок. А довідку для бухгалтерії я таки пришлю.

У мене таке до Вас прохання: з'ясуйте з своєю редколегією альманаха, чи з керівними товаришами про те, чи піде в альманах казка про золоту рибку. Мене це питання дуже цікавить, я Вам казав — чому саме. Цей світовий сюжет в українській літературі не розроблювався. Початок Глібова не може заповнити прогалину, що є в нашій літературі щодо оригінальної розробки цього сюжету. А оригінальна трактовка і національний колорит казки варті уваги. Це солідна робота і для альманаха була б видна і цінна (звісно, може я пристрасний, як автор). Гонорар мене, в даному випадку, не так цікавить, як те, щоб казка якнайшвидше побачила світ, а саме цього року, поки мене ноги носять.

Прошу вас: розв'яжіть якнайшвидше і сповістіть мене.

Нехай Вашу редакцію не похилить в інший бік те, що Вам хотілося би вмістити щось на тему колоніалізму (в крайньому разі можна дати пару байок під псевдонімом, якщо незручно давати під одним прізвищем декілька річей).

Чекаю відповіді.

Ваш М.
Годованець.

Кам'янець-Под., Шевченка 83.

№6

8.VII.57

Шановний Миколо Андрійовичу!

Я оце переглядав копії листів і жажнувся: скільки я Вам написав! Пишу ще з такого приводу: тут я не можу передплатити словника укр.-рос. Грінченка. Прошу Вас подзвонити в книгарню, відділ передплатних видань, і попросити, щоб дали кілька примірників для Кам'янця. Якщо не буде для Кам'янця, то передплатіть мені там один примірник. Візьміть на своє ім'я, а потім переправимо, або зразу на моє ім'я

Адр.: Шевченка, 83.

Це обов'язково, бо мені без Грінченка, як без рук. І напишіть негайно про результати.

Друге: нагадайте Головину таке: коли людина щось обіцяє, то повинна свого слова додержувати. І про свою обіцянку треба пам'ятати.

До речі, його книжка буде продаватися в Кам'янці?

Далі: як з моєю пропозицією про утворення видавничого фонду?

Я можу подарувати в нього гонорар за свою казку про золоту рибку, якщо Ваш альманах її надрукує. Нехай молоді виходять у світ. Тільки, зрозуміло, без халтури.

Далі: як з пропозицією видавати при газеті «Літдодаток», як ото я колись видавав при «Радянській Воліні». Це для молодих був би великий стимул: журнал в мініатюрі! Там і передова, і оповіданнячко, чи уривок і вірші, і літпоради, і бесіди, і критика, і бібліографія. Орган об'єднання і газети. Оригінальна річ була б! Колись нам в Житомир початкуючий Голованівський із Одещини чи Херсонщини прислав речі.

Далі: щось не бачу своїх байок в газеті. Ви писали: будуть.

Далі: що вміщене в агітзбірнику з моїх речей?

Словом, уділіть мені півгодини і дайте відповідь на всі ці запитання. Добре?

До речі: тут будуть для Хм. альманаха вірші моїх підшефних поетів — Волохівського і Василяшка.¹¹ Здібні хлопці! Ростуть, вчать-ся. Виберете щось і для газетної літсторінки, чи просто так дасте, як то Ви дали були про якогось молодого. Це обидва студенти к/о технікуму — селянські хлопці: Василяшко — з Новоушицького р-ну, Волохівський — з Балинського.

Я ще мав би охоту дати Вам для альманаха чудову пісню про Кармалюка, записану моєю родичкою в 1942 р. на Уралі від переселенки з Поділля (переселилась ще до першої революції 1905 р.) Піде з (нотами).

Ваш Микита Годованець.

№7

18.IX.57

Шановний Миколо Андрійовичу!

От так видавництва! Книжка коли вже вийшла, а досі ще її нема в Києві. Можливо у Вас є в продажу? Мені було б дуже приємно, якби Ви дали про неї хоч невеличку замітку: альманах — до сорокаріччя Жовтня і книжка моя — творчий мій звіт за сорок років роботи байкарської.

Мою книжку дуже гарно зустріли письменники (я всі свої примірники роздав!). Хвалять, що виділяється з поміж усіх байкарських книжок почерком творчим і багатством зачеплених питань. Днями жду одної рецензії в київській вечірці.

Я замовив рецензію одному байкареві для нашого альманаху, але, облудник, обдурив — не має часу. Воно дивно: у таких людей і губа — як халява!

Привіт усім знайомим.

Ваш М. Годованець.

Їду ще на Донбас. А додому повернуся так за тижнів 2-3.

Я друкуюся у білоруській пресі: одну байку давніш надрукували в журналі «Белорусь», а оце виходить на передньому місці в «Вожику» (казали мені).

№8

XI.57

Голові бюро Хмельницького обласного літоб'єднання тов. М. А. СКОРСЬКОМУ

Сердечно дякую вам за поздоровлення з сорокаріччям Великої Жовтневої соціалістичної революції.

Сповіщаю вас, що мене 30.IX ц. р. відновлено в членстві в Спілці письменників.

Вітаю в випуском № 2 «Літературного Поділля»¹², що є незаперечний доказ зростання нашої організації і підвищення рівня майстерності наших авторів, що є дуже радісним явищем: наші автори працюють над собою, ростуть!

Для мене персонально цей номер має велике значення, бо в ньому наведено дані про мої молоді роки, літературне початківство. Шкодную тільки, що не подано хоч би в скороченому викладі вірш, яким я горжусь, «До рідного народу»¹³, насичений, як мені здається, високим громадським пафосом. Він би явився свідком мого громадського голосу в перші часи зростання нашої пролетарської літератури. Та зробленого не переробити, тому нічого про це й говорити.

Мушу зауважити одну річ: мої байки вміщено без потрібної передмови, та ще й (очевидно, через недогляд) примітку із збірки «Езопових байок» поставлено не поверх байок, а до одної з них, — це раз, а по-друге, що редакцію їх взяти не з езопової збірки, як я подав Вам, а з книжки «Байки», а через це Павло приплівся зовсім незрозумілий, — це вимагало б пояснення відповідного. Боюся, що буде мене критика крити не за мою вину. Це, на мою думку, непростимий недогляд редакції і, не сказати би гостро, свавільне поведження з автором. Воно й не вимагалось ніякими обставинами, — бо редакцію було з Вами мною погоджено під час останнього з Вами побачення.

Тепер прошу передати привіт Черненку за кваліфіковану і розумну рецензію на мою книжку байок.¹⁴ Правда, назва статті не зовсім вдала, бо про яких двох байкарів може йти мова? Вірніше б статтю треба було назвати «Дві книги подільських сатириків». Книжка Яцькова не є книжкою байок, а книжкою гумору чи сатири. Але й це не біда. Вірніше було розглядати кожну книжку окремо, бо там в зіставленні двох книжок роль Яцькова якимось виглядає роллю бідного родича, що не є правильним. У нього є своє лице, виразне. І його треба було розглянути детальніше як із збоку ідеї, так і техніки, щоб молоді автори наші на ній повчилися як доброму, так і негативному, що є там.

Якщо буде у вас Яцьков, передайте йому моє прохання вислати мені свою книжечку. Спитайте, Миколо Андрійовичу, чи одержав послану йому порядком обміну мою «Байки».

А ще прохання до Вас: скажіть Головину, що я прошу купити для мене три примірники альманаха в добрій обкладинці і переслати мені посилкою. Я гроші поверну.

А ще мене цікавить, коли, нарешті, його книжка, звільнитися з-під арешту. Право, соромно нашій літергазації, що не може вжити заходів до розв'язання справи з його книжкою. Це ж знуцання над автором. Невже не можна роздобути коштів таких мізерних? Врешті можна звернутися до обкому партії, якщо не можна дістати їх з джерел.

Я не читав альманаха, тільки перелистив, але бачу, що захоплюючі матеріали. Очі мені після грипу болять, а холода хворобу підсилюють, просто біда.

Мушу днями їхати в Київ — везти свою другу збірку «150 Езопових байок — Ріка Мудрості» і третю — перчанську «Мудрий ховрах». Езоп дістав непогану рецензію, як труд, «який буде не тільки творчим надбанням автора, а цінним вкладом у скарбницю нашої української радянської культури. «Ріка мудрості» повинна прийнятися і довго жити на нашому родючому й плідному ґрунті і духовно збагачувати не одне покоління своїх читачів».

Як бачите, ці слова зобов'язують мене до ще більшої праці над нею. А воно — ніколи, бо й так із збіркою запізнилися через одну гадуку (під шкірою друга) і тепер я мушу домагатися, щоб збірка таки потрапила в план 1958 року видання Укрлітвидаву.

Здається усе: і посварився, і похвалився, як водиться.

Привіт вашій дружині і всім товаришам по роботі і по літоб'єднанню.

Ваш Микита Годованець.

Вельмишановний Миколо Андрійовичу!

Вітаю Вас і Вашу родину з Новим роком і бажаю щастя, здоров'я і довгих років праці на користь нашої Батьківщини!

Моє здоров'я і настрої щось «на даному етапі» погані: якесь хворобливе зневір'я і упадок душевних сил, хоч, здається, ніяких даних для цього нема. Наче — навпаки: все гаразд, а от дивно, сам не знаю, звідки погане занепадницьке передчуття, мабуть це від поганого серця. А воно щось не поправляється. Це вже так: як держитися, то держитися, а як покотилося з гори, то — держись тільки!

Вітаю і всю нашу літорганізацію і всіх товаришів по редакції Вашої газети, бажаю їм в Новому році всіляких успіхів і багато щастя!

Василяшко і Волохівський вірші Вам пошлють. Вони Ваші листи одержали, коли це має бути сторінка наших молодняків? Цікаво буде бачити їх в «Літ. газеті». Щасливі! Це не те, що було, коли я був у їх роках і в їх становищі!

Бувши в Києві оце в листопаді, я найшов і переписав свої вірші з «Маяка» за 1912-13-14 роки.¹⁵ Їх виявилось значно більш, ніж я думав — і лірика, і сатира, і римовані загадки. Там і Тичининоного вірша знайшов.

Бувайте, Ваш Мик. Годованець.

В/шановний Миколо Андрійовичу!

Ось ми уже в новому році. Так наче 1957-го й не було. Але скільки промайнуло за той рік, особливо для мене: він, як жоден рік з мого життя, мав для мене величезне значення (якщо не згадувати 1937-го).

Правду Ви кажете, що нічого мені хандрити. Але, знаєте, нервова система дуже порушена, травмована, а при невеликих невдачах чи перешкодах падаєш духом і виходиш з рівноваги. Але уявіть собі: як на небі сходить повний місяць, я вирівнююсь (помічено це за мною давно!), творча фантазія починає творити і душа моя ожива. Ось і зараз так: очистилося небо від хмар, місяць засвітив, байки (нові) починають скакати по столі, і настроїй поднявся: я ще живий, я ще не вмер! — як ото в пісні співається.

Скажіть мені, як там Головін? Я написав йому на адресу редакції. Чи одержав він мого листа, — спитайте його. Лист був з приводу рецензії на наш альманах в «Літ. газеті».

Держіть у секреті: я хотів би, щоб мій гонорар за альманах пішов поза мою домашню адресу на таку адресу: г. Мерефа, Харьковской области, ул. Советская, №17. Василю Дмитрієвичу Хишковому.¹⁶ Якщо Ваша ласка, накажіть бухгалтерії, щоб гроші мої переслали в Мерефу (покриваю борги за роки шатаній).

Вірші молодих наших ще, звісно, зелені. Хлопці тільки стають на ноги, а зростання в цій спеціальності — дуже повільна річ, навіть і для талантів. Я з ними попрацюю. Вони повірили дещо зайвого в себе, і послали, не проконсультувавшись зі мною. Потім у мене і го-

ворили, що послали. Я потішив їх: там, мовляв, вас поправлять. Ну, я з ними поговорю і попрацюю. З сторінкою не варто квапитися. По собі суджу: треба шліфувати та шліфувати твори.

Ваш Мик. Годованець.

№11

7.1.58

Дорогий Миколо Андрійовичу!

Оце, скажете, розписався!

Тільки-но закінчив читати повість Тулистика¹⁷ в альманасі і бачу, що рецензент «Літ. газети» несправедливо очорнив її, як і вірші Головіна. Звісно, Тулистик — не Гончар і навіть не Стельмах, але талановитий початківець. Повість йому вдалася. Після доробки, зрозуміло, вона піде окремим виданням. Знання предмета, мови, вміння рисувати типи і ситуації.

Ви знаєте, я не критик і не прозаїк, а хотілось би поговорити про неї (повість Тулистика), попутно ставши в оборону й Головіна. Своєю статтею я мав би на увазі почати обговорення нашого альманаха в нашій газеті, відкрити, так би мовити, загальні збори нашої літергазети з участю читацького активу.

Чи дасть газета мені для цього підвальчик на рядків 200?

Порадьтеся з т. Боровським і сповістіть пошвидше, поки не погасло моє бажання і поки я не загруз в роботу над своїми збірками. Маю так днів 10-15 вільніших.

Чи буде в нашій газеті рецензія на альманах? Хто пише? Коли буде?

Не забудьте повідомити, розізнавши, чи одержав Головін мого листа, написаного на адресу редакції перед новим роком (так в середині грудня)? Де він, як його справи організаційні?

Може скажете, чому нема нічого в альманасі Яцькова?

Ваш Мик. Годованець.

Дізнайтеся, чому не вислано гонорар нашим молоднякам — Волохівському та Василяшка. Вони ж без гроша.

№12

10.11 58

В/шановний Миколо Андрійовичу!

Привіт, привіт!

Хоч наша організація в цілому не працює, але молодь на здається, працює. Василяшко росте в сторону сатири. «Л. Г.» відзначила хлопця, а Л-ко промовчав про нього — це теж ознака непогана. Днями він приніс мені пару віршів з сатири і лірику.

Отож, чув я, ніби Ви збираєтесь скликати зібрання членів обл. літоб'єднання. Було б непогано (знов пишу про це, як і торік) видати літ. сторінку до дня з'їзду. Якщо у Вас не підбереться матеріалу, то ми розпишемося в тому, що ми погано працюємо. На мою думку, не треба ставити дуже високих вимог, як поставив їх Л-ко, треба пам'ятати і враховувати, що ми маємо діло з початківцями, перед якими великий шлях розвитку і велика праця й наука впереді.

Дивіться, часто і наші письменники з стажем, вміщають вірші та й оповідання не ахті-які. Пам'ятаєте, в «Л. Г» була, вибачте, «поема» чи з «поєми» одного славного співака. А в «Дніпрі» поема одного славного поета теж не блищить поезією. Так що давайте те, що є у наших хлопців-початківців. Нехай нас приймають такими, які ми є.

Друге, що хотілось мені сказати: невже цього року буде у нас не зліт, а збіговисько? Треба б провести його за два дні: першого дня (субота) хай з півдня — збори, вранці в неділю по секціях робота, а ввечері з 5 до 7 г. громадський виступ перед солідною, добре забезпеченою і культурною, аудиторією. Щоб і люди, і самі ми переконались, що у нас є літорганізація.

Забезпечити готель, бо я, наприклад, цього року вже нездатний зробити таку прогулянку серед ночі, як торік було.

Цікаво, хто буде з Києва? Сповістіть мене, як буде змога. Мені це хотілось би зарані знати.

Я «розійшовся», розгулявся: на теми, на які ми вели розмову, написав кілька байок-фейлетонів. Привезу — почитаємо. А так... серце, щоб воно пропало! Сподіваюся, що до нашого дня покращає.

Привіт.

Ваш Мик. Годованець

Я не знаю, яку сатиру пише зараз Яцьков, а ось Василяшко дав непогані, уїдливі вірші на актуальні теми: про поведження молодих чубарів та сатиру на наших поетів, що тільки й пишуть про любов (та як пишуть?!).

Я, думаю, що можна дати в сторінку до літнаради.

М.А. Може й справді організуєте літсторінку? Тоді б чи не вмістили нову веселу, непогано написану, з узагальненням, байку на тему дуже свіжу в нашій сатиричній літературі: такої сатири я не здибав. Часто, буває у нас, підтримують людину, яка того не варта, підставляють під неї спину і руки, а вона...

Щодо кінцівки, то рішайте самі, яка краща. («Здається все сказав»...).

Ваш М. Г.

№13

15.III.58

В/шановний Миколо Андрійовичу!

Доброго Вам здоров'я!

Побачив в «Літ. газеті» наше фото і нагадав, що Ваш фотограф фотографував нас в різних варіантах. Будьте ласкаві, попросіть його зробити мені по парі карток в усіх варіантах. Я заплачу, скільки він скаже, гадаю, що й інші товариші, засняті в гурті, захочуть мати фото, може б їх запитати, а можна і без цього замовити, Всяк візьме, що там та п'ятірка? Заплатять!

Друге: кажуть, що у Вашій газеті була замітка про нараду.

Я прошу Вас вислати мені «Р.П.» в 2-х примірниках. Прошу наперед: якщо в газеті щось друкуватиметься таке, що матиме, на

Вашу думку, інтерес для мене — одбирайте, чи купуйте по 2 прим. для мене. Витрати поверну і буду Вам вдячний, Я, бачте, роблю, собі альбом домашній. Колись не робив і жалкую: багато дечого пропало назавжди!¹⁸

Ви читали наші декларації про воскресіння нашої організації Кам'янецької? Видавати вексяля добре вміємо, а от робити... Вам варто було прибути на оргзасідання. Я тоді був у Києві, а то б я вніс був інші пропозиції.

Ви бачили мої байки в «Крокодиле» №6? З Мінська теж прислали «Вожика» з моєю байкою. В №3 «Жовтня» будуть мої езопівські байки. А ось «Дніпро» відмовляється... Нема пророка в отечестві своєм!

Привіт дядькові Юхимові і всім решті співробітникам!

Привіт дружині!

Ваш М. Годованець.

вул. Шевченка №85 (вже не 83)

№14

29.IV.58

Дорогі мої друзі

Миколо Андрійовичу,
Юхиме Герасимовичу та К^о.

Вітаю Вас з Первомаєм і бажаю Вам усього найкращого в житті! Вітаю й дружини Ваші і діточок і їм шлю весняний привіт і найкращі побажання від усього серця!

Випийте там і за моє здоров'я чарчину оковитої!

А я тут за Вас вип'ю ситра і крикну ура.

Щоб Ви там згадували мене, посилаю свою нову байку на тему патріотичну до дня преси. Я її послав Логвиненку для «Робітничої газети» (а чи встигне вона?). Написав її цієї ночі, по-свіжому, мені здається (як воно завжди здається автору), непоганою, як на актуальні байки.

Якщо це зручно і якщо байка Вам сподобається, то чи не використати б її в «Рад. Поділлі» до номера, присвяченого дню преси? Дивіться, Вам видніш.

Я можу похвалитися 1) тим, що вже книжка моя перчанська «Осел на хаті» вийшла — маю сигнальний примірник, 2) тим, що в квітні написав 50 нових езопівських байок, десять своїх опрацював і нових нашкрывав. Трохи забагато, боюсь, щоб знов від перепрацювання не злягти, як торік було. Езопівські у мене оригінальні: маленькі, мініатюрні — по 4-8-12 рядків. Зате гостренькі, з перчиком. Колять під ребро. Підуть в додаток до 150 в збірку «Ріка Мудрості».

Для Вас опрацювую остаточно «Казку про золоту рибку». Це буде цінний подарунок молоді нашої в альманах. Передам Є.М., як ми з нею і умовились.

Ваш Мик. Годованець.

№15

29.IV.58

Шановні Юхиме Герасимовичу і Миколо Андрійовичу!

Як і умовилися, подаю для альманаха свою казку «Про золоту рибку».¹⁹ Це буде мій подарунок для нашої молоді до сорокаріччя Комсомолу — плід більш як сорокарічного труда.

З пошаною Микита Годованець.

№16

В/шановний Миколо Андрійовичу!

Насамперед, дякую комусь (не знаю кому) за надіслану фотографію. Надіслали, а й слова не написали, що у Вас за невивідливі люди?! Кинули як межі очі. Я хотів би віддячити фотографа. Одне фото — то гарно, але ж ми там фотографувалися і з редакційними робітниками, і я хотів би мати й те фото.

Як одужаєте, то візьміть у фотографа ще одно фото (Ви, як були у нас, то говорили, що у Вас дві картки, значить хтось одне привласнив?), заплатіть йому, а я поверну Вам витрати.

Друге діло: попросіть тов. Дайчмана, хай купить для мене примірників п'ять газети з рец., я тут можу прозівати. Треба буде послати в «Перець» Маківчуку, в Держлітвидав тощо. Я прошу тов. Самійла: хай він приділить більше уваги Езоповим байкам. Широко висвітлити їх з усякого погляду. Я пошлю в Держлітвидав, а там саме тепер почали роботу над моєю збіркою Езопових байок. Так що голос периферії буде для них солідним голосом на користь Езопа. Добре? Якщо вже зроблена, то хай додасть до рецензії пару абзаців спец. про Езопові байки: торкнеться історії використання Езопових сюжетів Лафонтеном, Федром, Криловим, Боровиковським та Глібовим. Мої байки зроблені своєрідно і в них бачимо героїв наших днів, що і є їх основною позитивною ознакою (крім майстерності, розуміється).

Щодо поїздки по периферії: боюся — тиск крові високий у зв'язку з сонячною погодою та вітрами. Якби погода випала не жарка та стан мій був добрий... Хочеться провітритися. Викликайте: коли, що і як?

Ваш Мик. Годованець.

№17

10.VI.58

Миколо Андрійович!

Вилайте мене, старого дивака: нащо виганяти пастися «Ослицю» на квітник, коли він ще не визрів!? Вже скільки разів сам собі казав: ніколи не поспішай посилати свіжину. А тут вночі написав, а на ранок вигнав пастися. Тільки як будете ляяти, то добре лайте, щоб удруге знав. Знав і так не робив.

Посилаю другу редакцію. Не для друку, а на критику. Присилайте щирі критику — допоможе. Найгострішу.

М.Г.

Микита Годованець
ОСЛИЦЯ В КВІТНИКУ (Байка)

Перший варіант

*У відповідь тим закордонним
злісним сичам та буркотунам, що
нашу пресу і художню літературу
обвинувачують у личкуванні чудес-
ної радянської діяльності.*

Ослиця внурилась, через квітник
брела,
Як завжди зла,
На світ увесь гнівлива;
Буркоче Солов'ю: — Ой, пташко
ти чудна!
Одна лиш квітка розцвіла,
Одна,
А ти розтгохкалась, весела і щас-
лива,
Мов квітами укрилась вся земля,
Дзвениш-радієш, аж дрижить гілля.
Ось я її ковтну,
Тоді по чім пізнаєш ти весну?! —
Сміється птах: «Ти бачиш лиш
одну?
На світ ти дивишся крізь пельку!
Чухрай собі, дурний Омельку,
Приходь-но завтра по рану!»
На ранок весь квітник
Розкрив квітчасті очі.
Співець весни
Ще радісніш регоче.
Ослиця знов своє веде, і злісна і
сумна:
— Подумаєш: порозпускались
квіти!
Ну, розумію, перша — новина.
А тут чого радіти?
На те весна!

***

І навесні і восени
Краса життя таким не служить, —
Їх серце з радістю не дружить:
Буркотуни!
Вони
Досягнуть наших бачити не вміють
Ще й ганять тих, що радість нашу
п'ють.

Другий варіант

Ослиця до хліва через квітник
брела,
Сумна як завжди, зла,
На світ ясний гнівлива.
Буркоче Солов'ю: — Ой, пташко
ти чудна!
Одна лиш квітка розцвіла, одна,
А ти, забравшись між гілля,
Розтгохкалась, весела і щаслива,
так ніби квітами укрилась вся зем-
ля...
Ось я ту квіточку ковтну,
По чім тоді пізнаєш ти весну? —
Сміється птах: «Не каркай, пото-
роче!
Приходь-но завтра порану!»
Засяло сонечко по теплій ночі —
Увесь квітник розкрив квітчасті
очі.
Знов Соловей-музика виграє.
Ослиця знов своє,
І злісна і сумна:
— Пхе! Чваніться! Порозпускались
квіти!
Була одна, ну перша, новина,
А тут чого радіти?
На те весна!

***

Ні навесні, ні восени
Закон життя таким не служить,
- Їх серце з правдою не дружить:
Не люблять наших квітників
вони!
Нехай їм що — своїє правлять
Ще й ганять тих, що радість нашу
славлять.

Дорогий Миколо Андрійовичу!

Учора повернувся з Києва. Поїхав діло справити і погуляти, а довелось «гуляти» наприляжки в лікарні: важко захворів.

Почуваю себе погано, до того ж погода хмарна, а це для гіпертоніка — біда!

Ваші листи мене схвилювали. Ви не сказали, де гадаєте провести поширене засідання — у Вас там, чи в Кам'янці? Бажано б тут, бо їхати мені незмога.

По-друге, було б гарно влаштувати засідання при зустрічі з читачами чи в домі культури, чи в залі педінституту. І без ніяких там адрес, що їх вигадав був Тищенко і цим всю справу зіпсував. Хіба справа в пишноті, чи якихось зовнішніх відзнаках?

Якщо Ви будете тут у нас днями, побалакали б про цю справу. Студенти с/г технікуму знають мої байки (читали на вечорі укр. байки), то прочитали б; вірші 1912-13-14 рр., 1917, 1918 і пізніші прочитали б хтось (хай би і з паперу), а я на закінчення прочитав би щось з останніх байок — веселе, жвавеньке.

Може б попросили самодіяльність 3-ї сер. школи виступити перед зборами з кількома номерами та піснями (хор у них гарний, як і самодіяльність).

Матеріали доберемо тут.

Мене на порозі лікарні зустріли приємні речі: рецензія Петрова в «Л.Г.» та в журналі «Жовтень» (№6).

Сьогодні зроблю першу вилазку в місто.

Якщо не друкували ще моєї байки «Ослиця в квітнику», то даю останню редакцію (поправив пару місць).

Поки будьте здорові. Привіт усім.

Ваш Мик. Годованець

Дорогий Миколо Андрійовичу!

Чекаю: коли ж ми поїдемо в Шепетівку? Хоч би погода була гарна, і, головне, щоб там на місці була проведена належна підготовка. Бо гірко буде труд такий прийняти, а там не буде кому читати.

Чекаю кінця вашій ред. роботі над альманахом. Хотілось би, щоб він швидше, до свята, вийшов.

Я Вам послав правку своєї казки. Глядіть же, щоб мої нові сторінки були вкладені, замість старих.

Я підганяв Альперина з оповіданням, і ось Вам. Я його пару разів читав, правив трохи, гадаю, що по темі і зроблене непогано.

Цікаво, чи Баженов виправив кінець, як те я йому радив: щоб остання зустріч з дівчиною не була така надумана. Я пропонував йому робити так, що хлопець сам зрозумів, яку велику і чудову роботу з ним провели його товариші і товаришки, жертвуючи собою і своїм часом, щоб перекувати його. І він за це вдячний і розлучається з нею без кривди, хоч і з жалем. Він вдячний їй і сподівається на зустріч при кращих умовах, коли і вона скаже йому миле слово. Вона: — і це не виключене.

Бувайте.

Ваш Мик. Годованець.

В/шановний Миколо Андрійовичу!

Насилу спромігся. Усе нездужається та нездужається.

Посилаю десяток байок за сюжетами Езопа, що увійшли у «Вибране». Багато з езових байок уже надруковані, чимало розіслані в журнали.

Вам я одбирав з того, що є під таким поглядом, щоб байки зачіпали якусь громадську тему, чи зачіпали якесь негативне явище в житті людини, чи в її властивості. Дивіться. Збоку видніше.

Цікаво, які функції Вам залишені: тільки організатора матеріалу, чи наша редколегія буде відповідальна і за матеріал?

А чи не вийде так, що наш альманах зіллють з Вінницьким?

А чи не вирішуватимуть долю нашого альманаха (його літературне лице) літератори Вінниччини?

№3 виглядає дуже гарно — і поезії, і проза, сатира.²⁰

Чи послали Ви Логвиненку, нашому присяжному критикові? Якщо він писатиме критику, то побоююся, що знов натисне на початківців. Він забуває, що Поділля — не Одеса, не Донбас, не Львів.

Бувайте. Привітайте дружину, доньку та сінка від дідуся Микити.

Іду відпочивати в своє село, в ліс і ... боюся: чи вернуся здоров. Дорога трудна (по вузькоколійній).

Моя там адреса: Ладиженський р-н, Черкаська обл., село Колодисте, п/путі 9 км Ткачуку І. Я. (для М. Годованця).

Передайте цю адресу Сочивцям.

Ваш Мик. Годованець.

Примітки і коментарі:

1. Прокопчук В. С. З епістолярної спадщини М.П. Годованця: грані постколімського життя і творчості (до 115-ої річниці від дня народження) / В. С. Прокопчук // Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. : серія історична та філологічна. — Кам'янець-Подільський : К-ПНУ, 2008. — Вип. V. — С. 230–249.
2. Сохацька Є. І. Микола Андрійович Скорський / Є. І. Сохацька // Кам'янець-Подільський державний університет в особах. — Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2003. — Т. 1. — С. 591–594.
3. Кам'янець-Подільський : літературно-художній альманах / редкол.: Ю. Альперін, Є. Гінзбург, Д. Мороз, А. Панасенко, М. Скорський, Є. Сокрутенко, В. Тищенко. — Кам'янець-Подільський : Хмельниць. обл. вид-во, 1956. — Вип. 1. — 128 с.: іл.
4. Годованець М. П. Байки / Микита Годованець. — К. : Рад. письм., 1957. — 224 с.
5. Особистий архів М. А. Скорського. — Спр. 2. — Арк. 1–2.
6. Див.: Лист № 11 від 10 листопада 1958 р.
7. Микитою Павловичем допущена помилка щодо Балинського району, якого, насправді, не було. Йдеться про село Балин тоді Смотрицького району.
8. Див.: Лист №12.
9. Лист № 3, квітень 1957 р.
10. Євгенія Мойсейівна Гінзбург — доцент Кам'янець-Подільського державно-го педінституту — брала активну участь у роботі Кам'янець-Подільського

- літоб'єднання, підтримувала Микиту Павловича як майстра української байки, турбувалася про становлення творчої молоді з числа студентів та учнів.
11. Василь Федорович Василяшко за підтримки М.П. Годованця в 50-і зробив непоганий «розбіг» в літературі, став відомим письменником, публіцистом, літературознавцем. На зустрічі в меморіальній Годованцевій кімнаті в Кам'янець-Подільському історичному музеї-заповіднику з вдячністю згадував студентську зустріч з байкарем, неодноразові «візити» до Микити Павловича додому, його поради. Згодом опублікував у київських виданнях кілька наукових розвідок про М.П. Годованця, зокрема «Байка за колючим дротом, або Відомий і невідомий Микита Годованець» // Літературна Україна. — №37. — 22 вересня 2005 та у «Вітчизні», № 9-10 за вересень — жовтень того ж року.
  12. Літературне Поділля : збірка творів письменників-початківців Хмельницького обл. літоб'єднання / редкол.: О. Бойко, Ю. Боровський (редактор), С. Дайчман, О. Осетров, О. Сімаков, М. Скорський, В. Тищенко. — Хмельницький : Хмельницький обл. вид-во, 1957. — №2. — 256 с.: іл. — Тираж 5000. — Присвячена 40-річчю Великого Жовтня. У цій збірці вміщено три байки М.П. Годованця «Гадюка і Пилка», «Рибалка і Риби», «Бідак і Божок». Гумористичний цех представлений також байкою М. Кльоца «Слон пожежник» та гуморескою І. Сочівця «Охрімів резерви».
  13. Вірш «Народу рідному — усе!» був вміщений в одноденній газеті «Свято Поділля», присвяченій відкриттю 22 жовтня 1918 року Кам'янець-Подільського державного українського університету. У ньому М.П. Годованець не тільки висловив особисте кредо, а й розуміння ролі і місця новоствореного навчального закладу в долі України, що спиналася на ноги як незалежна держава, закликав українство і, насамперед, викладачів, студентів віддати всі сили патріотичній справі служіння рідному народові.
  14. Мова йде про рецензію Самійла Черненка «Дві книги подільських байкарів», вміщену в 2-му випуску альманаха «Літературне Поділля», де досить трафаретно, за методом протиставлення, проаналізовано книги «Байки» Микити Годованця та «І таке буває» Василя Яцькова.
  15. Донедавна вважалося, що свій перший вірш «І сонця блиск, й блакить небес...» М.П. Годованець опублікував 1913 року в київському журналі «Маяк». Свідчення самого автора про публікації в «Маяку» ще 1912 року спонукають до пошуку більш ранніх творів.
  16. У зв'язку із заборону поселитись у Кам'янець-Подільському Микиту Павловича після колимських таборів прийотила племінниця Марія та її чоловік Василь Хижкові в Мерефі на Харківщині, де він і жив протягом 1944-1954 рр. Вдячний М.П. Годованець згодом всіляко підтримував своїх родичів.
  17. Петро Іванович Тулизик (1920 р.н.) оправдав оцінку й сподівання класика літератури М.П. Годованця, згодом написав і опублікував низку повістей і романів, зокрема — «Я скажу йому сама!», «Хто внесе прапор?», «Людина між людьми» та ін. Живе в рідному с. Великий Жванчик Дунаєвського району на Хмельниччині.
  18. На щастя, ці альбоми дбайливо зберігав і нещодавно передав у фонди Хмельницького літературного музею син Анатолій Микитович Годованець. Вони стали в нагоді упорядникам збірки «Поезії 1917-1920 рр.» (Хмельницький: Мельник А.А., 2008. — 78 с.: іл.). М.П. Годованця, що побачила світ до 115-річчя від дня його народження.
  19. Казка «Про золоту рибку» була опублікована в третьому номері літературно-художнього та громадсько-політичного альманаха Хмельницького літоб'єднання «Літературне Поділля» 1958 року, але вже під назвою «Казка про золоту рибку (за О.С. Пушкіним)» (С. 153-161). Її можна віднести до шедеврів української перекладної літератури. Варта видання окремою ілюстрованою книгою для дітей.

20. Літературне Поділля: літ.-худ. та громад.-політ. альманах Хмельницького літ. об'єднання / редкол.: С. Дайчман, О. Осетров, О. Сімаков, М. Скорський (редактор), В. Тищенко. — Хмельницький : Хмельниц. обл. вид-во, 1958. — № 3. — 194 с.: іл. — Присв. 40- річчю лєнін. комс. — Тираж 500. — Вмістив твори 30 авторів. Тема — комсомол, героїка молодих тому й розпочинається статтею П. Крижанівського про комсомол Кам'яниччини 20-х років. Містить вірші Г. Храпача, Б. Комського, І. Рибичького про бойові традиції, повість Василя Баженова «Коли поруч друзі», літературознавчий аналіз М.А. Скорського творів Павла Автомонова «Коли розлучається двоє» (1958), «Ліс шумить» (1955), «Віктор Кошик» (1957). М.П. Годованець дав високохудожній переклад казки О. Пушкіна про золоту рибку. В. Василяшко — «На жнивях — світання». Серед авторів — Л. Шерстинюк, М. Головин, І. Сочивець, В. Тищенко (Л. Кобилиця в фольклорі), О. Кухар-Онищенко та ін.

Authors present to the reader the selection of letters by fabulist M.P. Godovanyca to chairman of the literary association M.A. Skorskogo in Khmelnytskyi — the known teacher, journalist, research worker, literary critic, who celebrated 90 years from a birthday in August 9 in 2010.

Key words and word-combinations: letters, almanac, literature association, fable, literature, young writers.

Отримано: 5.07.2010 р.

УДК 821.161.2.09

І. П. Прокоф'єв

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ГРАНІ СУСПІЛЬНОЇ ТА МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГЕННАДІЯ ЩИПКІВСЬКОГО

У статті розкриваються особливості громадської і літературної діяльності сучасного письменника Геннадія Щипківського, окремі аспекти поетики його творів.

Ключові слова: література, повість, образ, конфлікт.

Упродовж століть то пригасала, то знову пробуджувалась національна свідомість нашого народу. Найчастіше її носіями були інтелігенти, які вийшли з суспільних низів, люди, які глибоко розуміли доконечну потребу національного відродження. Серед тих, хто на його олтар приносив всі свої сили, все своє життя, були, насамперед, письменники: Г. Квітка-Основ'яненко, І. Котляревський, Т. Шевченко, С. Руданський.

Нашадком роду, який виплекав класика української літератури Степана Руданського, є сучасний письменник Геннадій Щипківський. У Степана Васильовича була двоюрідна сестра Ольга — дочка Андрія Івановича, рідного брата Василя Івановича Руданського. «Пізніше Ольга стала дружиною простого селянина Щипківського з села Бучая Ушицького повіту на Поділлі. Сучасний одеський поет і прозаїк Геннадій